

Høgskolen i Hedmark

LUNA

Ivar Stenseng

Bacheloroppgave type B

Voksenrollen i barns kroppslige lek

Adult's role in children's physical play

Barnehagelærerutdanningen

2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

Norsk sammendrag

I denne oppgaven tar jeg for meg voksenrollen i barnehagebarns kroppslige lek. Den kroppslige leken er en stor del av barnas hverdag i barnehagen. Hvordan barnehagens ansatte ser på denne typen lek er viktig for barna. Leken kan fort bli oppfattet som støyende, bråkete og dårlig. Dette er hovedsakelig mer tradisjonelle holdninger som ingen av intervjupersonene i oppgaven gjenkjenner seg i. De ser på seg selv som veiledere som hjelper barna til å leke bedre.

Tilgjengeligheten til de voksne er svært viktig for barns trygghet, som danner grunnlaget for videre utvikling. Intervjupersonene bruker gjerne tradisjonsleker for å inkludere de barna som har vanker med å komme seg inn i leken. Samspillet mellom voksen og barn er en avgjørende del for kvaliteten i barnehagen, der trygghet er grunnleggende for videre utvikling.

Engelsk sammendrag (Abstract)

In this paper I will discuss the adult role in children's physical play in kindergarten. The physical play is a big part of children's everyday life in kindergarten. How preschool teachers look at this type of play is important for kids. This kind of play may be perceived as noisy, disturbing and bad. This is mainly more traditional attitudes that none of the interviewees in this paper recognize themselves in. They see themselves as mentors who help children to play better. The availability of the adults is very important for children's safety, which forms the basis for further development. Interviewees often use traditional play to include those children who have trouble getting into play with others. The interaction between adult and child is an essential component of quality in kindergarten, where safety is fundamental for further development.

Forord

Denne oppgaven er en bacheloroppgave skrevet i forbindelse med 3-årig barnehagelærerutdannelse. Oppgaven har vært utfordrende og lærerik for meg.

Jeg vil gjerne takke veiledere, her under hovedveileder Jon Anders Græsli, intervjupersonene for at de var villige til å stille opp og gav tilstrekkelig med data som jeg kunne jobbe med.

Til slutt vil jeg rett en stor takk mot venner og familie som har støttet meg gjennom oppgaveskrivingens ber-og-dalbane av følelser.

Innhold

Norsk sammendrag.....	2
Engelsk sammendrag (Abstract)	3
Forord	4
1 Innledning.....	7
1.1 Presentasjon av problemstilling.....	7
1.2 Avgrensninger	7
2 Teori	9
2.1 Voksenrollen i barnehagen	9
2.2 Den kroppslige leken	11
3 Metode.....	14
3.1 Valg av metode	14
3.2 Intervju og intervjuperson	15
3.3 Etiske hensyn.....	16
3.4 Validitet og reliabilitet	17
4 Presentasjon av resultater	18
4.1 Presentasjon av intervjupersoner og barnehagene.....	18
4.2 Resultater fra intervjuet.	18
4.2.1 Barns kroppslige lek.....	18
4.2.2 Den voksnes rolle i barns kroppslige lek	20
5 Drøfting	23
6 Avslutning	27

6.1	Konklusjon.....	27
6.2	Videre forskning.....	28
7	Litteraturliste	29
	Vedlegg	
	Vedlegg 1: Intervjuet.....	
	Vedlegg 2: Skriftlig samtykke.....	

1 Innledning

Valget av tema lå fra starten rundt de ansatte i barnehagen. Min erfaring fra praksis tilsa at de ansatte hadde en tendens til å stå mer sammen enn de var i eller ved leken til barna. Erfaringen tilsa ikke at det nødvendigvis bare var snakk mellom voksne, men at de også bare sto samlet og observerte leken. Det gjorde at jeg fikk interesse for den voksnes rolle.

1.1 Presentasjon av problemstilling

I leken lærer barna mye om seg selv og andre, og den har en sentral plass i norske barnehager. Rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold (KD, 2011) sier at «i barnehagen er gjensidige samhandlingsprosesser med barn og voksne i lek og læring og hensynet til hverandre forutsetninger for barnets danning.» (KD, 2011. side 15). Voksenrollen blir derfor sentral i dette møtet. Med det som grunnlag kom jeg frem til følgende problemstilling:

Hvordan er voksenrollen i barnehagebarns kroppslige lek, og på hvilken måte påvirker dette leken?

1.2 Avgrensninger

Å skrive om voksenrollen i all type lek blir for omfattende for en bacheloroppgave og har av hensyn til det gjort noen avgrensninger. Jeg har valgt å forholde meg til det Heidi Osnes, Hilde Nancy Skaug og Karen Marie Eid Kaarby (2010) kaller «kroppslig lek». De har definert det til «Moderat eller høy grad av fysisk aktivitet i lekende kontekst med energiforbruk godt over hvilenivå» (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010. s137). Med det som utgangspunkt vil jeg se på hvilken betydning den voksne har for barns utvikling i kroppslig lek. Selv om jeg har avgrenset oppgaven til kroppslig lek er det viktig å huske på at leken er flertydig. Det vil si at det ikke

nødvendigvis er tydelige grenser, og at en type lek fort glir inn i en annen (Sutton-Smith, 1997. Öhman, 2012. Øksnes, 2010. Osnes, Skaug og Kaarby, 2010).

Jeg fokuserer først og fremst på den voksnes rolle i den kroppslige leken. Det vil si at jeg ikke vil gå i detalj på barnas gevinster av kroppslig lek. Oppgaven er bygd opp av en teoridel og en metodedel etterfulgt av en presentasjon av resultatene jeg fikk i undersøkelsen. Jeg vil drøfte resultatene fra undersøkelsen opp mot litteraturen fra teoridelen av oppgaven før jeg vil finne en konklusjon og et svar på problemstillingen.

2 Teori

I denne delen av oppgaven vil jeg gå inn på ulike deler av voksenrollen i barnehagen. Jeg vil gå dypere inn forståelsen av kroppslig lek og hvordan voksenrollen kan være ved de forskjellige typene kroppslig lek.

2.1 Voksenrollen i barnehagen

I følge Lysklett (2013) er de voksne i barnehagen helt avgjørende for hvordan hverdagen til barna blir. Det er de voksne som planlegger dagene og tilrettelegger for lek, og bestemmer hvordan de skal nå målene sine. I denne planleggingen kommer holdninger og verdier hos personalet og barnehagen som organisasjon frem.

Eli Åm (1984) forteller om at voksenrollen i barnehagen kommer blant annet fra holdningene vi har tilegnet oss gjennom de lektheoriene vi har blitt undervist i gjennom utdanningen vår. I norske barnehager har dette i stor grad vært preget av Piaget og Erikson, og det er holdningene fra disse Åm (1984) kaller *norsk barnehagetradisjon*. Det skal også være grunnen til holdningen om at voksne ikke skal involvere seg i leken. Åm (1984) mener det er det psykoanalytiske perspektivet som hindrer voksne i å ta del i leken fordi de er redde for å ødelegge den. Lillemyr (2011) skriver om at de voksne i barnehagen gjerne deler opp lek og læring ved at de enten ser på leken med fokus på lekens egenverdi eller at de ser på leken som noe som skal fremme læring. Lillemyr oppfordrer også forsiktighet rundt om de voksne skal delta i leken fordi de har lett for å ta over leken i stedet for å leke på barnas premisser.

Tonje Tronesvold (2013) skriver i sin masteroppgave om lek og voksenrollen, om hvordan det er et dilemma for voksne i barnehagen om de skal observere lek fra utsiden eller innsiden. Det går på deltakelse i lek og hvordan man vil få ulike perspektiver ut i fra hvor man observerer fra.

Tronesvold (2013) tar også opp holdningen om at «alle barn skal få være med i leken», og stiller seg kritisk til en slik holdning fordi det er mange faktorer som gjør at ikke alle barn leker med alle, som for eksempel aldersforskjell og lekkompetanse. Hun skriver at voksne som tidlig er med i lek og arbeider med en lekende holdning, vil kunne gi barna begynnende kunnskaper og ferdigheter om sosialt samspill i leken, og dette vil kunne hjelpe barna med å finne lekekamerater senere.

Trygghet er et grunnleggende behov for alle. Om vi ikke føler oss trygge vil vi ikke utfordre oss, nettopp fordi vi vil søke trygghet. Når barna skal utfordre seg selv, trenger de en trygghet å støtte seg til. Lundhaug og Neegaard (2014) snakker om «Circle of security», der den voksne er en trygg base barna kan henvende seg til for trygghet. Kort forklart består denne sirkelen av tre deler. Barnet starter med en trygg base, går vekk og søker utfordringer, søker tilbake til den trygge basen når det blir behov for anerkjennelse og støtte. Det kan for eksempel være på veg opp i et tre. Barnet klatrer oppover, stopper opp, og søker kontakt fra en voksen for anerkjennelse før det kan klatre videre. Eksempelet viser også at barnet ikke nødvendigvis trenger et fang å sitte på, men anerkjennelse med blikk eller verbal ros kan være nok. Det må riktignok være konkret ros. Det holder ikke med å si at barnet gjør det bra, rosen må inneholde *hva* barnet gjør bra. En forutsetning for å være den trygge basen, er at man kjenner barnet og barnets begrensninger. Ved å kjenne hvert barns begrensninger vil den voksne kunne gi tilstrekkelig anerkjennelse til barnet og ikke minst være til stede når en ser at et barn utfordrer egne grenser. Den voksne må kunne se om barnet er mottakelig for læring eller om det har behov for trygghet (Lundhaug & Neegaard, 2014).

Barn søker samspill med voksne allerede før de begynner i barnehagen, og fra ett-års alderen søker de også samspill med hverandre (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010. Berg og Kippe, 2006). Barn bruker ulike metoder for å oppnå kontakt med voksne. Berit Bae (2009) kaller metodene for «oppmerksomhetsmarkører». Det kan være både gjennom verbalspråk som for eksempel å si personens navn eller det kan være nonverbalt som for eksempel gjennom berøring. Andre oppmerksomhetsmarkører kan være framoverlent kroppsholdning eller søkende blikkontakt (Bae,

2009). Disse oppmerksomhetsmarkørene er inngangen til samspill. Samspillet mellom barn og voksen består ofte av korte sekvenser. En utfordring for barna i disse sekvensene er at det fort kan komme andre barn som henger seg på samtalen. Barnet må da skille på når den voksne snakker til ett barn eller alle (Bae, 2009). Vi snakker da om at det er begrensninger i forhold til hva en voksen kan gi av seg selv til hvert enkelt barn. I Bae (2009) sin undersøkelse fant hun ut at interaksjon mellom barn og voksen gjennomsnittlig varte i 20 sekunder (Bae, 2009. side 16). Dette går på kvaliteten i barnehagen. Bae (2009) ser på samspill som «romslige» eller «trange». I de romslige samspillene har den voksne som utgangspunkt å prøve å forstå situasjonen barnet står i og hva det ønsker å formidle. Den voksne er interessert i det barnet vil formidle og stiller spørsmål for å bedre forstå hva barnet vil si. Samspillet har en god, positiv avslutning der barnet kan gå videre med følelsen av å ha blitt hørt. Dette blir en motsetning i «trange» samspill der avslutningen ofte er at barnet blir stille og mister energi og lyst til videre samspill. I de trange samspillene er den voksne tydelig dominant ovenfor barnet og det er den voksne som fører samtalen (Bae, 2009). Det hele går på hvordan barn kan medvirke i sin hverdag. For at vi skal kunne vite noe om barnets hverdag må vi være i stand til å oppfatte de oppmerksomhetsmarkørene barn bruker for å gi rom for romslige samspill der barnets verden kan komme frem. Bae (2009) påpeker at om barn skal medvirke som subjekter forutsetter det at de tradisjonelle voksenrollene blir skiftet ut mot mer faglig oppdaterte roller der gjensidig samspill får mer rom.

2.2 Den kroppslige leken

I denne delen av oppgaven skal jeg si noe om de forskjellige kategoriene av kroppslig lek. Selv om leken her er kategorisert, er det viktig å huske på at leken er flertydig. Det er ingen tydelige grenser, og de forskjellige kategoriene går inn i hverandre.

Barnehagen skal som kjent ta vare på lekens egenverdi. Samtidig er leken ofte brukt til at barn skal lære noe. I den forbindelse sier Lillemyr (2011) at pedagoger har lettere for å forholde seg til konstruksjonslek enn rollelek. Nå er ingen av disse lektypene i fokus i denne oppgaven, men jeg

ser det opp mot det Osnes, Skaug og Kaarby (2010) sier at voksne i barnehagen kaller «god» eller «dårlig» lek. Lek som foregår stille og rolig blir kalt for «god lek», mens lek med mye lyd og bevegelse blir kalt «dårlig lek» (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Pape (2000) er inne på det samme når hun skriver om at voksne gjerne holder seg samlet, og går ut i fra at barna leker fint fordi de ikke bråker og ingen gråter. Det er samtidig viktig å si at Osnes, Skaug og Kaarby (2010) sier at oppfatningen om «dårlig lek» er feil, fordi den i stor grad er meningsfull for barna. Leken er spennende og risikofylt, og det er nettopp risiko og spenningen som blir motivasjonen. Leken blir også motiverende fordi barna ofte utfordrer seg selv helt på grensen av hva de tør. Osnes, Skaug og Kaarby (2010) kaller denne leken for «kaoslek». Faktorer som høyder, høy fart og faren for å skade seg er noen av kjennetegnene, og til tross for alle faremomentene er leken, som tidligere nevnt, ofte preget av mye latter og gledeshyl.

Kaosleken har videre likheter med «den viltre leken». Noe som skiller de to typene er at kaoslek kan bestå av å klatre opp i klatrestativet og hoppe ned igjen, mens den viltre leken er mer preget av samspill og nærkontakt med andre. Ofte kan den viltre leken ta form gjennom herjing eller lekeslåssing. For voksne kan det fort være vanskelig å skille på om det er lek eller alvor og leken blir ofte, som kaosleken, oppfattet som «dårlig lek» (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Vilter lek er en viktig læringsarena for sosiale ferdigheter hos barna (Pape, 2000). En av de store utfordringene barna står ovenfor i vilter lek er at de må kunne skille på lek og alvor. Når den viltre leken er i gang for fullt kan barna bli så revet og lever seg så inn i den at de ikke lenger oppfatter tid og sted, og heller ikke andre enn seg selv (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Det er i de tilfellene viktig at den voksne griper inn dersom leken har blitt alvor. Det er da det er viktig at den voksne hele tiden hjelper barna med metakommunikasjon. Altså å snakke om leken og det som foregår akkurat nå. Det å oppfatte signaler barna sender gjennom ansiktsuttrykk og kroppsspråk er viktig for å vite hvordan den andre har det. Disse signalene må den voksne plukke opp, og formidle til barna så de har muligheten for å lære seg å se når leken sklir over til alvor. Leken vil da ikke kun ha motorisk gevinst, men den vil også bidra til utvikling av sosiale ferdigheter, der iblant empati (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Pape (2000) påpeker at det skal være vilter lek i barnehagen, men at det krever mye oppmerksomhet fra de voksne.

Ferdighetslek er av de første typene kroppslig lek barna driver med i barnehagen. Leken består av å øve på egne motoriske ferdigheter, og har stor betydning for barnas motoriske utvikling. Eksempler på dette kan være klatring, løping eller balansering (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Vi har tidligere tenkt at de minste barna ikke leker så mye sammen, men at de heller leker parallelt. Senere er vi sett at de inviterer hverandre til lek gjennom et reelt ønske om samspill (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010. Berg & Kippe, 2006). Barnas ønske om samspill bør også møtes av den voksne, ikke bare av de andre barna. Den voksne bør møte dette ønske og oppmuntre til videre samspill ved å la barnet være i lek samtidig som de bygger relasjon og gir aktiviteten mening (Berg & Kippe, 2006). Når barna leker med hverandre vil leken vare lenger gjennom at barna hermer etter hverandre og får en god opplevelse av samspill. Samtidig får barna inspirasjon til nye bevegelser fra hverandre (Berg & Kippe, 2006). Samvær med andre gir dessuten motivasjon, og tilbakemeldinger vi får av andre har stor betydning for selvbildet (Lillemyr, 2007).

Tradisjonsleker blir satt inn i kategorien av kroppslig lek fordi de som regel innebærer mye bevegelse som utfordrer barnas motoriske ferdigheter. Eksempler på denne typen lek kan være ulike jage-fangeleker som «stiv heks» eller «haien kommer», balleker som «kanonball» eller «slåball», hoppeleker som å hoppe tau eller strikk, eller sang-, danse- og klappeleker som «slå på ring» eller «bjørnen sover». Kjentegnet på lekene er at de har gått igjen i generasjoner, og at de krever lite utstyr. Lekene oppstår der det er miljø for det (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Er man i skogen med mye store trær vil det invitere til leker som gjemsel eller tre-sisten. Hvis det er flatt underlag kan man hoppe tau eller paradiset. Det er de samme lekene som Ola på fire år leker, som hans bestefar lekte for 80 år siden (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Dette stiller krav til den voksne i barnehagen fordi det er de voksne som må lære barna hvordan de ulike lekene er. Tidligere var det de eldre barna som lærte lekene til de yngre, men det har blitt vasket ut med årene, og det er nå i stor grad de voksne som må bringe tradisjonslekene videre (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010). Når vi voksne skal sette i gang tradisjonsleker med barn, har vi et mål med det vi gjør. Vi bruker et sett med regler og forsøker å lære barna å leke på den måten vi husker vi lekte da vi var små. Det er viktig å ikke frata barna muligheten til å påvirke leken slik at den blir tilpasset dem.

3 Metode

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere mitt valg av metode, og vurdere denne. Oppgaven er forankret i empiri som vil si at jeg har søkt erfaringsbasert kunnskap (Dalland, 2012).

3.1 Valg av metode

For å finne ut om hvordan voksenrollen påvirker leken så jeg på tre alternativer. Jeg kunne gå inn i teori for å lete etter svarene, jeg kunne foreta egne observasjoner eller jeg kunne foreta kvalitative intervjuer av barnehagelærere. Valget landet på kvalitativt intervju. Dalland (2012) skriver om hvordan en kvantitativ metode går ut på bredde og antall mens en kvalitativ metode er ute etter å gå i dybden av stoffet og tolke det. I denne oppgaven er jeg ute etter å se på hvordan voksenrollen er i kroppslig lek og hvordan dette påvirker leken. Jeg gikk i teorien for å se på selve voksenrollen, og for å finne ut av hvordan dette er i praksis ville jeg ut i barnehagene for å få svar fra barnehagelærerne der. Personlig har jeg lite erfaring med bruk av kvalitative metoder, noe som ville ha påvirket gjennomføringen og kvaliteten på intervjuet. Da jeg sto ovenfor valget av metode tenkte jeg først at jeg ville gjennomføre en observasjon av hvordan leken til barna ville være før og etter intervensjon av voksne. Dette ville da være i tillegg til de to intervjuene jeg skulle gjennomføre. Jeg gikk vekk fra den planen fordi jeg heller ville fokusere på å gjøre gode intervjuer, og bruke erfaringen fra de to planlagte til å gjennomføre et tredje intervju. Dalland (2012) sier man heller skal starte med få intervjuer og legge til ekstra enn å starte med for mange. Han anbefaler 1-3 intervjuer. Jeg har da valgt å gjennomføre tre for å få med meg mest mulig erfaring. På den måten har jeg muligheten til å plukke opp erfaringer på veien, noe som kan gi bedre resultater til oppgaven. Utvalget av intervjupersoner vil jeg komme tilbake til senere i oppgaven. For at jeg skulle få med meg mest mulig av alt som skjer i et intervju valgte jeg å benytte meg av båndopptaker. Bruk av båndopptaker medfører en del etiske hensyn som jeg også vil komme tilbake til.

3.2 Intervju og intervjuperson

«Formålet med det kvalitative forskningsintervju er å få tak i intervjupersonens egen beskrivelse av den livssituasjon hun eller han befinner seg i.» (Dalland, 2012. Side 153). Et intervju er et møte mellom mennesker. Det er mange ulike sider ved et intervju som må tas i betraktning. For å få et godt innblikk holder det ikke med å bare høre hva som sies, men aktivt lytte for å få med seg de spesifikke detaljene samtidig som man får med seg sentrale meninger. Det er viktig at intervjueren klarer å forholde seg så objektiv som mulig i forhold til egne meninger. For å lede samtalen vil jeg benytte meg av intervjuguide. Dalland (2012) skriver at man gjerne kan ha ferdigstilte spørsmål i guiden, men at de bør brukes så fritt som mulig og at man skal fokusere mer på de ulike temaene og spørsmålene som kommer underveis. En mer strukturert samtale vil gjøre etterarbeidet lettere mens en åpen samtale gir mer rom for uventede svar (Dalland, 2012).

I møte mellom intervjuer og intervjuperson vil kunnskap kunne utvikles for begge parter. I intervjuet er det altså ikke bare intervjueren som mottar kunnskap, men intervjupersonen vil også få nye perspektiver og vil reflektere rundt egen praksis. Det er derfor ikke umulig at intervjupersonen kan endre mening i løpet av et intervju. Det er intervjuerens oppgave å gi rom for at meninger kan endres og da heller åpne for tankene bak endringen. Det er viktig at intervjupersonen går ut av intervjuet med en god og positiv følelse (Dalland, 2012). I denne oppgaven har jeg gjort et strategisk valg av intervjupersoner. Jeg hadde i utgangspunktet planlagt å intervju to barnehagelærere som jeg kjente gjennom tidligere praksis. Jeg valgte barnehagelærere jeg kjente fra før for at det ikke skulle ligge like stort press på å bli kjent med dem. Begge barnehagelærerne er fra samme barnehage. Jeg tenkte det kunne bli interessant å høre hvordan to barnehagelærere fra samme barnehage tenker om samme tema, nemlig synet på voksenrollen i kroppslig lek. Begge intervjupersonene er på avdeling med barn i alderen 3-6 år.

3.3 Etiske hensyn

I forhold til intervju er det noen etiske hensyn som må vurderes. I studentprosjekter og forskning vil man trolig komme ovenfor personopplysninger. Måten opplysningene blir håndtert og behandlet handler både om regler rundt personvern og også om at personenes videre deltakelse i forskningsprosjekter. I Intervjuene vil jeg som sagt benytte meg av båndopptaker. Jeg er klar over at lydsporet er å betrakte som personopplysninger som er indirekte personidentifiserende (Dalland, 2012). Alle intervjupersonene har mottatt en e-post der jeg har informert om at jeg vil bruke båndopptaker. Jeg informerer også om at både jeg og veileder har taushetsplikt og at lydsporet vil bli slettet når oppgaven er ferdig. I mellomtiden er lydsporet lagret på båndopptakeren. Jeg skaffet egen båndopptaker i stedet for å bruke telefonen for at lydsporet ikke skulle komme ut på Internett ved en feil. I oppgaven vil intervjupersonene bli anonymisert. Intervjupersonene er også informert om at de når som helst kan trekke seg fra intervjuet uten å måtte begrunne det. Med skriftlig samtykke forsikrer jeg meg om at intervjupersonen har forstått formålet og rammene rundt intervjuet.

3.4 Validitet og reliabilitet

I intervjuene har jeg valgt å bruke barnehagelærere for å sikre faglig sterke svar i forhold til spørsmålene i intervjuguiden. Båndopptakeren hjalp etterarbeidet ved at jeg hadde muligheten til å trekke ut de viktigste punktene etter transkriberingen. Begge valgene har styrket validiteten til intervjuet. Intervjupersonene ble valgt fordi jeg allerede hadde etablert god kjemi med intervjupersonene gjennom praksis. Ved å kjenne intervjupersonene på forhånd vil det bli lettere for meg å få mer utdypende svar (Dalland, 2012). En svakhet med å kjenne intervjupersonen fra før vil ligge i forventningene. Intervjupersonen vil antakelig ha forventninger til hva slags svar jeg kanskje ønsker meg og svare ut i fra det. Jeg vurderer det til at jeg allikevel vil holde meg til intervjupersoner jeg kjenner, nettopp på grunn av å få bedre flyt i samtalen, og at jeg personlig vil føle meg tryggere.

Som tidligere nevnt, valgte jeg å legge til et ekstra intervju. Det var to grunner til dette. Den første har jeg nevnt tidligere: Ved å gjennomføre et tredje intervju ville jeg opparbeide meg mer erfaring gjennom prosessen, så kvaliteten på resultatet vil bli sterkere og mer presist. Den andre grunnen var at jeg ikke tidligere hadde tenkt på at siden begge barnehagelærerne jeg i utgangspunktet skulle intervju jobbet med samme aldersgruppe. Jeg valgte derfor å legge til med en barnehagelærer fra avdeling 0-3 år. Jeg vurderer det til å være ekstra relevant da den kroppslige leken til en viss grad er aldersbestemt.

4 Presentasjon av resultater

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere de resultatene jeg kom frem til i intervjuene jeg hadde. Før jeg legger frem intervjuet skal jeg si litt om intervjupersonene og barnehagene de jobber i.

4.1 Presentasjon av intervjupersoner og barnehagene.

Intervjuperson 1 er en kvinnelig førskolelærer i 50-årene som jobber på småbarnsavdeling, 0-3år, i en 4-avdelings barnehage. Avdelingen består av et større rom som utgjør hoveddelen, et grupperom, stor inne-garderobe og bad. Uteområdet er stort og to-delt. Hoveddelen er en skråning med trær, busker, sykkelsti og en del tradisjonelle lekeapparater. Den andre delen er et mindre område som er tilpasset de minste barna. De samme elementene går igjen på begge områdene.

Intervjuperson 2 er en mannlig førskolelærer med etterutdanning i 30-årene som jobber på stor avdeling, 3-6år, i en 2-avdelings barnehage. Avdelingen består av et stort hovedrom, et mindre lekerom, et grupperom innenfor lekerommet, gang og bad. Uteområdet er stort med en skråning som deler det inn i to plan. Det er mye åpne områder på den nedre planet og mer lekeapparater og asfalt på deler av det øvre planet.

Intervjuperson 3 er en kvinnelig førskolelærer i 30-årene som jobber på samme avdeling som intervjuperson 2.

4.2 Resultater fra intervjuet.

4.2.1 Barns kroppslige lek

Da jeg spurte barnehagelærerne om hvilke typer kroppslig lek de så i barnehagen var spørsmålet heller hvor de skulle starte enn hva de skulle ta opp. Oppramsingen av kroppslig lek de så i barnehagen begynte. Løping og krabbing kom frem hos alle tre intervjupersonene. Her ble også

barnas ønske om samspill i løpingen trukket frem. Det jeg la merke til var at intervjuperson 1, som er den eldste av de tre intervjupersonene, valgte å kalle dette samspillet for «parallellek». Til tross for at det ble kalt parallellek var det fortsatt tydelig at barna var opptatt av hverandre da de løp i «løpesonen» som var tilrettelagt på avdelingen. En av forskjellene jeg så mellom de minste og de eldre var at de minste ville helst løpe inne, men de eldre løp mest ute. Det kom også frem at de voksne gjerne ville roe ned lek som lagde mye lyd, «dårlig lek», da de var inne på avdelingen. Ofte var grunnen til mye lyd at barna lekte dyr. Den støyende leken hørte hjemme ute eller i gymsalen. Leken oppsto gjerne der de voksne ikke var. Kaosleken til de små, der de løp i gangen har endret seg da de har blitt eldre. Hos de eldste var det ikke lengre bare å løpe sammen som sto frem. Det var mer fokus rundt å fange hverandre og bryte eller slåss. Intervjuperson 2 kalte jageleken for «tidlig flørting» da han så guttene løp etter jentene og motsatt. Intervjuperson 3 så mer at guttene var mer hyppig innblandet i slåsselek, mens jentene søkte mer til ferdighetslek og tradisjonslek. Det de to har til felles er at begge sier noe om at den viltre leken og kaosleken oppstår oftest der de voksne ikke er.

Ferdighetsleken og småbarnsleken (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010) kom hovedsakelig frem i form av klatring, sykling og aking. Sykling og aking ble tatt opp som sesonglek der sykling foregikk på sommer og aking på vinter. Hos intervjuperson 1 blir sykling og aking tatt opp mer som aktivitet enn lek. Hun begrunner det med at hun ser mer på løpinga som en lek enn disse aktivitetene. Klatringen virket ofte å være for å kunne hoppe ned igjen. Hos intervjuperson 2 kom det frem at å klatre i ribbeveggen og hoppe ned var den mest populære aktiviteten de hadde i gymsalen sin, mens intervjuperson 3 var mer opptatt av klatringen i skogen der de hadde klatrevegg.

Tradisjonsleken blir ikke nevnt i intervjuet på småbarn. Det blir derimot nevnt av begge intervjupersonene på stor avdeling. Her ble det tatt opp både som en lek barna kunne gjøre på eget initiativ og som en aktivitet de voksne bruker. Den kan bli brukt for å avlede viltre lek som mister leken eller for å inkludere barn som havner på utsiden av leken og som trenger de voksnes hjelp for å leke med andre barn.

4.2.2 Den voksnes rolle i barns kroppslige lek

Da spørsmålet om voksenrollen i kroppslig lek kom opp i intervjuene ble svarene i første omgang rettet mot kaoslek og vilter lek. Her var det ikke enighet mellom de tre barnehagelærerne. Det interessante er at likheten i svarene kommer ikke fra samme barnehage. Det er intervjuperson 1 og 2 som har likest svar. De mener begge den voksne bør ha en rolle der den er nær leken og veileder barna. På småbarn er det snakk om å hjelpe med «å styre leken» der barna løper, for å minske skader. Det samme gjelder slåsseleken hos de store der det blir forklart at vi bør sette rammer, også for å minke skader. Begge de to barnehagelærerne mener det er veldig vanskelig for en voksen og bli en fullverdig lekepartner for barna. Her var det uenighet fra intervjuperson 3. Hun mente at den voksne absolutt burde være med å leke i vilter lek og kaoslek, og at det ikke var noe problem for den voksne å bli fullverdig lekepartner. Dette ble begrunnet med at den voksne kan legge til elementer i leken som barna ikke kan selv. For eksempel å kaste og snurre barna. Hun mener også at dette ofte er barnas eget ønske, og hun har positive erfaringer med tilbakemeldingene fra foreldre når den voksne har vært med på den typen lek. Å få trekke inn den voksne i kaosleken der den voksne snurrer og kaster på barna tenker jeg at trekker inn en annen type risiko i leken. Barna overlater seg til den voksne og det kan bli skummelt da de ikke lenger har kontroll. Intervjuperson 3 forteller om hvordan man som voksen får et helt nytt perspektiv på barn når man er med dem i lek. For å trekke frem en felles for alle tre intervjupersonene, vil det være at alle har fokus på at den voksne må være nær leken. Enten det er som veileder eller lekekamerat.

Når det kom til spørsmålet om de voksne skal blande seg inn i barns lek, var det for det meste enighet mellom de tre pedagogene. Det kom tydelig fram fra intervjuperson 1 at det er helt klart de må det. På grunn av barnas alder så hun på dette som helt naturlig, noe jeg kan si meg enig i. Hun beskriver rollen sin som en støttefunksjon som veileder og hjelper barna holde lengre på leken. Intervjuperson 2 og 3 er enige om en balansegang der den voksne veksler på om den deltar

i lek eller ikke. Dette er begrunnet med at barna skal bli mer selvstendige i leken. Nærhet til leken er fremdeles viktig.

En felles grunn for å blande seg inn i leken var for å inkludere barn som er på utsiden av leken. Hver av de tre intervjupersonene hadde hver sin måte å behandle dette på. Intervjuperson 1 fortalte om voksenstyrte aktiviteter med to barn for at den voksne skulle kunne gi nok av seg selv til å øke barnets trykghetsfølelse. Erfaringen var at to barn på en voksen var fint på slike aktiviteter, men hvis det tredje barnet kom, ville et av de som var der melde seg ut. Ved å øke trykgheten vil kanskje barnet tørre å være med på mer kaoslek sammen med de andre barna. Det ble presisert at barnets personlighet spilte stor rolle i forhold til hvor mange venner det hadde, men at alle burde ha én eller to gode lekekamerater. Å få noen fullverdige lekekamerater var også fokus til intervjuperson 2, men han ville gjøre det gjennom å gjøre barnet på utsiden populært. Ved å positivt bemerke barnets gode handlinger høylytt vil da gjøre at de andre barna får opp interessen og vil leke. Den tredje varianten kom fra intervjuperson 3, og det handlet om å øke lekekompetansen til barnet. Det ville hun gjøre med å ta i bruk enkle tradisjonsleker. Ved å gjøre barnet flinkt til å leke en spesifikk lek, ville det kunne leke den leken med andre barn. Den voksne vil da ta rollen som veileder for barnet og vise hvordan man leker. Intervjuperson 2 og 3 kritiske til at «alle skal få være med i leken» prinsippet. Det handler om å respektere at barn av og til vil leke alene.

Da jeg ba intervjupersonene dele sine tanker om lekens egenverdi satt opp mot læringsutbytte fra leken var svarene ganske entydig. Leken i seg selv inneholder ekstremt mye læring for barna. Her forteller intervjupersonene at samspill og sosiale ferdigheter kommer av seg selv i den frie leken. Intervjuperson 1 er opptatt av gleden barn har i den frie leken. Hun ser på egenverdien i den gleden som grunnleggende og at utviklingen som følger med er mer en gevinst. Intervjuperson 2 og 3 er enige om en balansegang mellom frilek og voksenstyrt aktivitet. Både for å lære barna tradisjonsleker og for å «styre» vilter lek som har sklidd ut slik at barna fortsatt får kroppslig utfoldelse, men under mer kontrollerte forhold.

To av de tre intervjupersonene hadde vært med i utviklingsarbeid knyttet til voksenrollen. I all hovedsak går disse ut på det samme. Begge handlet om at de voksne skulle være mer med barna. Motivasjonen var litt forskjellig. Utviklingsarbeidet til intervjuperson 1 gikk ut på at de voksne sto for mye med hverandre og var for lite i nærhet til leken. Det ble da innført «fokustid» der de voksne ikke fikk snakke sammen, men skulle være med barna. Jeg tenker at tanken bak dette høres fin ut, men det har definitivt vært vanskelig å implementere da det tydeligvis har sklidd litt ut. Samtidig hadde det blitt mindre «skravling» blant personalet, så man kan se på det som vellykket. Intervjuperson 2 hadde ikke vært med i noe utviklingsarbeid, men det virket for meg som at han hadde interesse av å gjennomføre et da han tydelig mente det fort kunne bli litt for mye prating mellom personalet. Intervjuperson 3 hadde derimot hatt et annet utviklingsarbeid i en tidligere barnehage. Der var fokuset viktigheten av den voksnes rolle for å inkludere barn som slet med å komme inn i leken. Utviklingsarbeidet gikk ut på det samme som hun tidligere forklarte som strategi for å få barn inn i lek. Den voksne tar med seg barn og setter i gang enkle tradisjonsleker og veileder barna i lek. På den måten hadde de gjennom utviklingsarbeidet hjulpet fremmedspråklige barn inn i leker der språk ikke var det viktigste, og barna kunne lære seg språk gjennom leken.

5 Drøfting

Jeg har ut i fra intervjuene delt dataene inn i to temaer: barnehagebarns kroppslige lek og voksenrollen. Her vil jeg drøfte disse opp mot teorien fra oppgavens teoridel.

Ut i fra intervjuene ser jeg at oppfatningen av hva begrepet «kroppslig lek» innebærer varierer, og dette vil mest sannsynlig ha en innvirkning på hva slags type rolle de ser for seg. Noen av intervjupersonene definerer all fysisk aktivitet som kroppslig lek, mens andre mener å gå på ski eller sykle er mer aktiviteter enn lek. Osnes, Skaug og Kaarby (2010) er klare på at de mener dette også er lek fordi barna opplever spenning og risiko, noe som gir barna glede gjennom skrekkblandet fryd. En stor fellesnevner var hvordan barna ønsket å løpe med hverandre. Dette virket å være den mest populære aktiviteten blant de minste barna. Jeg syntes det var interessant at intervjuperson 1 kalte dette for parallellelek. Det kommer frem i teorien at dette er en gammel tanke som vi i senere tid har gått vekk i fra, og sier nå at barna faktisk har et reelt ønske om samspill i denne typen lek (Osnes, Skaug og Kaarby, 2010. Berg og Kippe, 2006).

Observasjonene hun hadde gjort var i samsvar med nyere tanke om samspill, men det ble ikke lagt frem på den måten. Beskrivelsene som ble gitt av løpeleken barna hadde i gangen på småbarnsavdelingen går inn i kategorien kaoslek. Jeg nevner dette fordi det er denne typen lek som videre blir til mer vilter lek, som slåsselek, som kommer tydelig frem i intervjuene med barnehagelærerne som jobbet på stor avdeling. I begge disse typene lek var det stor enighet rundt hoveddelen av hva den voksnes rolle skulle være. Alle intervjupersonene trakk frem nærhet til leken, og en rolle som veileder, som sentralt i den kroppslige leken til barna. Småskader kan fort forekomme i kaosleken fordi barna utfordrer grensene sine. Den voksne er nær leken for å fungere som barnas trygge base (Lundhaug og Neegaard, 2014) og for å bistå barna i å oppfatte signaler fra hverandre. Den viltre leken kan, dersom barna føler seg trygge, føre til at barn glemmer tid og sted (Tronesvold, 2013). Det er i de tilfellene de voksne må hjelpe barna med metakommunikasjon (Pape, 2000). Intervjuperson 2 mente at i slik type lek burde den voksne være med og sette rammer på leken, som for eksempel at man kun skal slåss én mot én, og ikke tre mot én.

I intervjuene kom det frem at den viltre leken oftest oppsto der de voksne ikke var. Dette kan bety at de voksnes holdninger om at denne type lek er «dårlig» kan ha kommet fram tidligere og indirekte ha påvirket leken slik at barna unngår de voksne når de vil leke på denne måten. Det kommer også frem i intervjuet at inne på avdelingen er det ofte at de voksne «må roe ned» leken fordi den blir støyete. Leken var derimot velkommen da de lekte ute. Hvilken rolle den voksne skulle ta i leken der var noe blandet i forhold til om den voksne skulle være lekekamerat eller mer at den skal være der for veiledning. Jeg vurderer svarene jeg fikk i intervjuene til at de voksne skal veilede barna i leken, og at forskjellene kommer på grunn av observasjon av barn. Man vil få et nytt perspektiv på barnet og leken når du selv deltar enn når du står på utsiden. De to perspektivene blir tatt opp av Tronesvold (2013) som en utfordring fordi barna ikke lar de voksne få være med i leken. Intervjuperson 3 var helt tydelig i sin mening om viktigheten av at de voksne er med i leken til barna. Dessuten kommer det tydelig frem at barna gjerne ønsker at de voksne skal være med å leke. Ved å delta i leken vil den voksne kunne kaste eller snurre barna, og på den måten legge til et nytt element i leken. Intervjuperson 3 verdsetter den spesielle kontakten man får med barnet når man selv er med i leken, og mener det vil aktivisere barna mer. Åm (1984) skriver om hvordan det utviklingspsykologiske perspektivet hindrer voksne i å delta i barns lek fordi de ødelegger leken. Dette kom også frem i intervju. Intervjuperson 2 var klar på at dersom det var fin flyt i leken, og den voksne begynte å blande seg, kunne leken ofte løses opp.

Ikke alle intervjupersonene hadde vært med i tidligere utviklingsarbeid, men det var tydelig hva utviklingsarbeidene gikk ut på for de som hadde vært involvert. Det gikk stort sett ut på at de voksne stor for mye i ro, og måtte involvere seg i det barna gjorde i større grad. Pape (2000) tar også opp at voksne har en tendens til å sitte samlet. I et av utviklingsarbeidene ble det tatt frem at de voksne skulle ha «fokustid», som vil si at de voksne ikke får prate med hverandre, men må være med barna. Jeg ble fortalt at det er noe som har sklidd litt ut, men det hadde blitt bedring gjennom at de voksne var mer involvert i leken nå enn de hadde vært tidligere. Voksne som prater for mye med hverandre og er for lite med barna kommer frem i alle tre intervjuene. Det er tydelig at det er et tema som går igjen. Det var allikevel ikke det som var hovedtema for intervjuperson 3 sitt utviklingsarbeid. Det gikk ut på å belyse viktigheten av den voksnes rolle, og hvordan den voksne kunne bruke leken for å inkludere barn som var på utsiden. Her kom bruken

av tradisjonslek inn. Å starte opp en tradisjonslek sammen med barnet mange ganger vil barnet etter hvert bli god på denne leken, og andre barn vil ønske å være med. Den voksne får en sentral rolle i å veilede barnet for å øke lekkompetansen og de sosiale ferdighetene. Det blir også tatt opp å «snike barn inn i leken» og spille litt på at «alle skal få være med i leken». Det kommer frem at det ikke er den beste måten å løse problemet på. I likhet med Tronesvold (2013), stiller intervjuperson 2 og 3 seg kritiske til en holdning om at «alle skal få være med å leke» da de ser på dette som respektløst ovenfor andre barns ønske om å få leke i fred.

På grunn av dette benytter intervjupersonene seg gjerne av voksenstyrte aktiviteter. Lillemyr (2011) skriver at voksne skiller på lekens egenverdi og læringsutbytte barna får fra lek. Det var tydelig at intervjupersonene verdsatte lekens egenverdi. I intervjuene ble begrepene byttet til «fri lek» og «voksenstyrt aktivitet». Intervjuperson 1 var helt tydelig mest opptatt av fri lek fordi det gav barna glede. Hun så definitivt mye læring i leken selv, og kaller heller det en gevinst av glede i lek enn et mål i seg selv. Voksne har gjerne et mål når de setter i gang en aktivitet (Lillemyr, 2011). Det blir reflektert i intervjuene der de voksne både setter i gang voksenstyrte aktiviteter for å inkludere barn i lek, og de bruker tradisjonsleken til å styre barna inn i annen type lek når den viltre leken glir ut av kontroll. Begge pedagogene på stor avdeling var enige om en balansegang mellom den frie leken og voksenstyrte aktiviteter.

Å være i nærhet til leken til barna er en gjenganger i intervjuene. Uavhengig om den voksne deltar på leken eller om den er ved siden av, er tilstedeværelsen av voksne viktig for at de skal fungere som trygg base (Lundhaug & Neegaard, 2014). I intervjuene kommer det frem at voksne som prioriterer å snakke med hverandre, går glipp av den kontakten barna søker når de leker. Ved å gå glipp av de oppmerksomhetsmarkørene barna gir, mister den voksne funksjonen som trygg base fordi den ikke er tilgjengelig lenger. Dette vurderer jeg til å få et uheldig utfall for kvaliteten i barnehagen da barna ikke bare går glipp av den voksne de søker kontakt med, men sannsynligvis også den andre voksne som blir snakket til. Bae (2009) skriver at barn er flinke til å oppfatte signaler om hvem sin tur det er til å prate. Når Lundhaug og Neegaard (2014) skriver at for at den voksne skal fungere som trygg base, kan det være nok med blikkontakt, og Bae (2009)

skriver at samspillet mellom barn og voksen ikke varer lengre enn 20 sekunder i gjennomsnitt, forstår jeg ønsket om at de voksne konsentrerer seg mer om barna og mindre om hverandre.

6 Avslutning

I denne delen av oppgaven har jeg trukket noen konklusjoner opp mot problemstillingen. Jeg sier til slutt noe om hva jeg ville sett på i videre forskning på området.

6.1 Konklusjon

Etter det jeg har funnet ut er det ingen tydelig fasit på hvordan den voksnes rolle er i barns kroppslige lek. Intervjuene viste at voksenrollen er preget av barnas alder og funksjonsnivå. På småbarnsavdelingen kom det frem at barna var avhengige av at den voksne var nær leken og veilede barna fra utsiden. Rollen som veileder i barns lek gikk igjen hos de store. Forskjellen jeg så her, var synet på om den voksne skulle veilede fra innsiden eller utsiden av leken. Der den ene mente den voksne burde være med for å være med og vise, mens den andre veiledet mer fra utsiden og kombinerte det mer med en observerende rolle. Slik jeg ser det, gikk veiledningen mest ut på barnas sosiale ferdigheter, der empati og lekferdigheter var fremtredende. Denne veiledningen blir viktig for barna for at den viltre leken skal være en viktig læringsarena for utvikling av sosiale ferdigheter (Pape, 2000). Pape (2000) påpeker også nærhet til leken kom frem som meget viktig for at barna skulle ha muligheten til å henvende seg til den voksne. Den voksnes tilstedeværelse der barna er, er viktig for å kunne oppfatte de oppmerksomhetsmarkørene barna bruker for å få kontakt med den voksne som trygg base (Lundhaug & Neegaard, 2014. Bae, 2009).

Den voksne blir et avgjørende ledd for barna som ikke klarer å komme seg inn i lek. Viktigheten av at barna har en fullverdig lekekamerat kommer frem i intervjuene, og det er den voksnes ansvar. Den voksnes rolle består da i stor grad å hjelpe barnet med å få gode venner. Hos de minste virket løsningen å være å ta med barnet, og et barn til, og gjøre morsomme aktiviteter sammen for å bygge opp tryggheten til barnet og styrke relasjonene. Hos de eldre barna var taktikkene å gjøre barnet på utsiden mer populært. Enten gjennom å høylytt bemerke barnet

positivt, så de andre barna ser det, eller å lære barnet å leke en populær, enkel lek. Ved å gjøre barnet god på den leken, vil det gjennom leken oppleve mer samspill med andre barn, og den voksne går inn for å veilede og vise for bedre lekekompetansen og de sosiale ferdighetene til barnet.

Det er tydelig at det er en utfordring for barnehagene at de voksne ikke er nok sammen med barna. En økt mengde samspill mellom voksne og barn vurderer jeg til å være gunstig for kvaliteten i barnehagen. Gjennom at alle intervjupersonene fremmer nærhet til leken, vil jeg si barnehagene er på vei i riktig retning for å øke kvaliteten i samspillet, og på den måten gi barna økt læringsutbytte i kroppslig lek.

6.2 Videre forskning

Den kroppslige leken er en stor del av barnas hverdag i barnehagen. For videre forskning kunne jeg tenke meg å gå enda mer inn i dybden i flere aspekter rundt den kroppslige leken. Feltet som ble undersøkt er representert av to barnehager. Jeg vurderer det til å være litt snevert og ville gjerne fått et bredere bilde av hvordan flere barnehagelærere håndterer denne typen lek. Jeg ville gjort flere avgrensninger. Først og fremst ville jeg tatt for meg enten stor eller liten avdeling, og ikke begge samtidig, for å kunne gå mer i dybden da jeg vurderer rollene til å bli forskjellig ut fra barnas alder. Det kunne også vært interessant å se mer på gevinsten barna får av leken om den voksne er veileder fra innsiden eller utsiden av leken.

7 Litteraturliste

Bae, B. (2009). Rom for medvirkning? Om kvaliteter i samspillet mellom førskolelærer og barn. *Barn*, Nr. 1, 9-28.

Berg, A. & Kippe, K. (2006). *Småbarnas kroppslige verden*. Oslo: SEBU Forlag.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5. utg) Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kunnskapsdepartementet. (2011). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (Rev. utg.). Lokalisert på <http://www.udir.no/Barnehage/Rammeplan/Rammeplan-for-barnehagens-innhold-ogoppgaver/>

Lillemyr, O. F. (2007). *Motivasjon og selvforståelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lillemyr, O. F. (2011). *Lek – opplevelse – læring I barnehage og skole*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lundhaug, T. & Neegaard, H. R. (2014). *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Lysklett, O. (2013). *Ute hele uka – natur- og friluftsbarnhagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Osnes, H., Skaug, H. N., Kaarby, K. M. E. (2010) *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen*. Oslo: Utdanningsforlaget.

Pape, K. (2000). *Æ trur dem søv – om aktive voksne og sosial kompetanse i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget.

Tronesvold, T. (2013). *Lek og voksenrollen – en studie om barns lek og de voksnes involvering*. (Masteroppgave, Høgskolen i Oslo og Akershus). Lokalisert på <https://oda.hio.no/jspui/handle/10642/2569>

Sutton-Smith, B. (1997). *The Ambiguity of play*. London: Harvard University Press.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Øksnes, M. (2010). *Lekens flertydighet – om barns lek i en institusjonalisert barndom*. Oslo: Cappelen Damm.

ÅM, E. (1984). *Lek i barnehagen – de voksnes rolle*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuet

Hvilke typer kroppslig lek ser du mye av?

Intervjuperson 1: Løping og klatring. Barna elsker å løpe så fort de kan. Også de eldste sykler en del om sommeren og går på ski om vinteren. Jeg vil si det er mer aktivitet enn lek. Når jeg tenker på lek, blir det mer den løpinga.

Intervjuperson 2: Mye krabbing på gulvet. Barna løper etter hverandre. Gutta løper etter jentene og omvendt. Ellers liker barna å klatre opp på ting, og hoppe ned. Litt øve på å stå på hodet, kan man se litt av, blant de eldre. I gymsalen vil de så klart hoppe fra ribbeveggen ned på tjukkassen. Det er gjerne det som barna etterspør mest da. Ellers litt, ikke stasjonslek, men at du lager en løype du skal gjennom med balansering, klatring, kryping, rulling, hopping. Ute blir mye bruk av farkoster som sykler, traktorer og sparkesykler. Eller leker som fotball eller «rødt lys» eller «Haien kommer. På vinterstid er det mye aking og kroppslig utfoldelse.

Intervjuperson 3: Vi ser jo mer av den litt viltre kroppslige leken, som for eksempel lekeslåsning. En del klatring i skogen. Det kan det være litt inne på avdelingen også, men mest i skogen. Leker som fisken i det røde hav. Der er det ofte at de løper etter hverandre og skal ta hverandre og legger hverandre i bakken.

Er det noe som dominerer over annet?

Intervjuperson 1: Løping. Vi er enige om en løpesone inne, fordi jeg mener at barna må få lov til å løpe. Samtidig vil vi skjerme de som da ikke går så veldig godt enda. Der har vi også krakker som barna får lov til å flytte rundt som de hopper mye fra.

Intervjuperson 2: Barna leker ofte at de er dyr, det blir mye lyd og støy, så de voksne må noen ganger roe ned leken. For å bevare litt ro inne. Ute er det mye sykling.

Intervjuperson 3: Jeg synes det er litt forskjellig i forhold til jenter og gutter. For guttene er jo mere på den kroppslige lekeslås-leken. Mens jentene er nok litt annerledes der, at de helle bruker seg litt mere på, ja, regellekene, klatring.

Hvor er det mest kroppslig lek?

Intervjuperson 1: Jeg ser at barna roer seg ned litt når de kommer ut. Ute blir det ikke den hektiske løpinga vi ser inne altså. Det bli litt sånn parallelek med at de ser på hverandre og det er en kommunikasjon og et samhold i den løpinga. Men da vi kommer ut, så blir det mye større områder, så da løser det seg opp litt og det blir ikke det behovet for å løpe, for da er det andre typer aktiviteter som tar over. På vinteren aker vi jo mye da, spesielt de største. Og om sommeren er det sykla.

Intervjuperson 2: Nei, det er nok litt ut fra rommene. Litt hva som inviterer til litt sånn kroppslig, vilter lek. Og det kommer også an på hvor de voksne er, vil jeg si. Hvis det er et rom som er litt adskilt, og det ikke er noen voksne til stede, så kan det utarte seg at det blir litt sånn vilter lek da.

Intervjuperson 3: Den foregår både inne og ute. Vi vil jo helst at den skal foregå ute. Ofte er det litt sånn bortenfor der vi voksne er.

Hva tenker du om lekens egenverdi satt opp mot læringsutbytte fra leken?

Intervjuperson 1: Jeg ser på leken som en egenverdi, fordi det gir barna glede. Også kommer alt det andre som en gevinst, for å si det på den måten. Motorisk utvikling, å ta hensyn til hverandre. Vi ser at på småbarn at det blir mye krasj og gråt når vi slipper opp for lek, som løping, da skjer det ting. Plutselig er det noen som krysser over foran de andre fordi vi voksne ikke rekker å reagere kjapt nok, eller at vi har sett et annet sted, vi kan ikke se over alt. Så at vi lar dem få løpe, det gjør at dem slår seg litt, men sånn er det bare.

Intervjuperson 2: Den frie leken alltid må få være der og at den har en meget stor egenverdi. Barn lærer veldig mye av hverandre i lek. Og så klart så speiler dem seg selv opp mot andre. Hva dem får til av fysisk utfoldelse. Og tar gjerne etter hverandre og lærer veldig mye av hverandre. Noe lek, si over mot regeltek bør være voksenstyrt for at det skal være en innlæring i det. En fin balanse mellom frilek og voksenstyrt trur jeg er viktig.

Intervjuperson 3: Jeg ser jo at det er utrolig mye læring i lek. Kjenne på sine egne grenser og lære seg til å ta hensyn til andre sine grenser. Anerkjennende kommunikasjon, barna seg imellom. I forhold til voksenstyrte aktiviteter tenker jeg at det må være en gyllen balansegang. Vi ser jo det at barna ofte gjerne vil at den voksne skal være med og leke. Det er jo én ting, men samtidig så er det sånn litt sånn hvis vi ser at den type lek blir til noe som ikke er ålreit, for flere barn, da tenker jeg at vi voksne kan komme inn og foreslå om de ikke skal leke noe annet, som for eksempel «Haien kommer» eller «Fisken i det røde hav», som er leker hvor barna kan få bruke kroppen sin og bevege seg. Men jeg tenker at det må være en balansegang mellom at de voksne er med og styrer leken, og at barna også skal få lov til å leke alene.

Hva tenker du om den voksnes rolle i den kroppslige leken?

Intervjuperson 1: Vi må rett og slett bare være der og passe på. Vi kan jo ikke være med og løpe, det gjør vi ikke, men vi sitter og prøver å hjelpe barna og styre løpinga litt. Vi ser jo at vi ikke klarer det hele tiden, men vi må være til stede og være obs på hva barna driver med. Hvis det kommer en voksen til, og det blir litt prating, så skjer det noe med en gang. Så det er viktig at vi har fokus på det som faktisk skjer. Og se på det som skjer i leken. Vi er på en måte litt veiledere i situasjonen.

Intervjuperson 2: Nei, den viltre leken bør i hvert fall ha en voksen som tilskuer, tenker jeg. Det er armer og bein som vokser ut av proposisjon, og det kan være lett å påføre hverandre litt småskader. Men at den voksne er til stede og lager litt sånn rammer er lurt, hvis det er snakk om lekeslåsning i hvert fall. Sånn at barna har et utgangspunkt i hvordan det her skal foregå. Men en voksen vil vel aldri bli en fullverdig lekekamerat i en sånn type vilter lek, eller lekeslåsning. Så litt observasjonsrolle tenker jeg at jeg selv tar der i alle fall.

Intervjuperson 3: Jeg tenker at den er superviktig. Alle mulighetene som kun skjer hvis vi voksne er med og hvis vi byr på oss slev. De synes jo det er kjempestas og kjempemoro at vi vil være med. At du kan være med på dukkelek når dem har det, men samtidig så skal du også kunne være med på «Haien kommer» og litt den typen lek som kanskje er litt mer voldsom, hvor du kaster dem litt opp i været, og snurrer dem rundt.

Skal den voksne blande seg i barnas lek?

Intervjuperson 1: Det er klart vi må det. Når barna er 0-3 år så er det vi voksne som støtter dem og oppmuntrer og setter grenser og hjelper dem med å sette grenser for hverandre. Jeg klarer aldri å leke som en unge, det er jeg for gammel til, men jeg kan være der som en støttefunksjon som sitter der og ser hva barna trenger. Og hvis det er noen som ikke helt kommer seg videre i leken så kan vi komme med innspill og finne på ting. Når barna blir større så er det jo regelleker. Da er det fint at vi voksne er med, for da kan vi lære dem reglene og slike ting, og være med i selve leken. Men vi blir jo på en måte veiledere der også, kan du si. Du skal være en ekstremt leken person for å kunne gå inn i leken slik at barna godtar deg som en likeverdig lekepartner, men vi kan bidra til at leken holder seg ved å bare være til stede og hjelpe barna. Jeg tror det er like viktig. Og det med å ta observatør-roller hvis vi er litt usikre på hva som skjer og at vi følger med.

Intervjuperson 2: Noen barn trenger kunnskap og kall det kunnskap, veiledning, tips til hvordan de skal få lov til å være med i leken. Barn som mangler litt det sosiale rundt lekferdigheter kan fort dette litt ut av leken. Som observatør så ser du jo det, som voksen, og da må du kanskje inn å styre. Andre ganger så flyter leken veldig godt, og kan heller bli avbrutt og gå i oppløsning hvis du involverer deg som voksen. Når det kommer til konflikthåndtering blir de eldste oppfordret til å prøve å si ifra mest mulig selv, og ordne opp på egen hånd. Det er greit å ha litt kjøtt på beinet rundt det før man kommer på skolen.

Intervjuperson 3: Vi skal blande oss inn i lek fordi du lærer å kjenne barna på en helt annen måte gjennom lek. Og du får en helt annen kontakt med barna gjennom lek. Det får vi tilbakemelding fra foreldrene på at barna setter pris på at vi er med og leker. Men ikke hele tiden. De skal også

kunne leke selv, og holde liv i leken sin selv, men de har nytte av at vi voksne er der og at vi på en måte kan være tilgjengelig for lek, og sette i gang lek. Mange ganger synes barna det er ålreit at du bare sitter der og er til stede. Da kan barna henvende seg til deg av og til, og du kan svare på det, og da holder de seg lenger i leken. Du bekrefter at du er der, og at du er til stede for barna. Og det opplever du ikke med at du står og prater med alle andre voksne. Så har du jo noe ganger hvor barna på en måte gir klart uttrykk for at de ikke vil at de voksne skal være med, og da tenker jeg at vi må respektere det. Det må være en gylden middelvei.

Hvordan kan den voksne bidra for å inkludere barn som er på utsiden av leken?

Intervjuperson 1: Det er ekstremt viktig at disse barna blir sett, for det er mye lettere å se de ungene som tar stor plass. De får mye mer oppmerksomhet og de får mye veiledning av de voksne, mens de barna som faller på utsiden, de sklir litt unna og blir litt glemt, for de gjør ikke så mye ut av seg. Er du en utadvendt unge som får masse venner, eller er du den som trenger støtte til å i hvert fall klare å leke med én eller to? Og få den tryggheten. Det er jo noe med å ta vare på barna der de er også. Jeg tenker at vi er født som vi er, men vi kan få justert oss i positiv retning. Noen skritt om gangen. Men vi kan ikke endre en personlighet. Fordelen med gruppa vår er at det er så få unger at der får vi ofte tid til smågrupper med to barn alene med en voksen. At de kan gjøre noen morsomme ting sammen. Da får vi frem samspillet. Også legge til rette for at man kan sette i gang en sånn liten gruppe. Vi ser ofte at så lenge det er to barn, så går det fint, men om det kommer et tredje barn så trekker den ene seg ut. Vi er jo tre voksne på ni barn, så vi får det jo til. Men jeg ser jo på stor avdeling så er det jo vanskeligere å få til sånn type jobbing, hvis de ikke har noe ekstra ressurser.

Intervjuperson 2: Gjøre de barna som er på utsiden populære. Setter positivt fortegn på det de gjør, benevner dem positivt. Prøve å passe på i hvert fall, at ingen blir stående helt alene uten å få lov til å være med. Det er viktig for barns selvbilde at de har fullverdige lekekamerater, og har noen å være med.

Intervjuperson 3: Du kan jo «snike dem inn» i leken, men jeg synes det fungerer bedre hvis du tar med deg det barnet og et par andre barn, og starter en lek. Og at du da leker den leken flere ganger så på en måte at det barnet blir trygg på den leken da, og at det blir god på den leken. Så får du opp lekkompetansen til barnet med at du selv på en måte er med. Du veileder, viser og trekker med andre barn.

Har du vært med på noe utviklingsarbeid knyttet til voksenrollen?

Intervjuperson 1: Vi har jobba veldig mye med det. Dette med voksenrollen ute i lek og det er stadig temaer. Og vi har prata på det der med å ha fokustid. Det vil si at da skal ikke voksne snakke sammen i det hele tatt. Bare konsentrere seg om barna og sånne ting. Vi bar spesielt blitt mye flinkere til å spre oss ute. At de voksne er mer rundt omkring i stedet for samlet.

Intervjuperson 2: Nei. Det kunne vært interessant. For jeg tror ærlig talt at voksne trenger en liten påminning noen ganger, om hvorfor dem er på jobb i en barnehage.

Intervjuperson 3: I Oslo så hadde vi det. Da brukte vi faktisk en del praksisfortellinger for å belyse akkurat det med voksenrollen i leken, og hvor viktig den er. For vi hadde jo barn som slet litt med å være med i leken, men det hadde jo også med språk å gjøre. Der var de voksne nødt til å på en måte være aktive for å få med de barna, ellers så satte de seg bare ned. Skulle de på en måte lære noe, så måtte du som voksen være med.

Er det noe du vil fortelle mer om?

Intervjuperson 1: Det eneste jeg er litt opptatt av er at på ukeplanen så skriver ikke jeg sånn veldig mye. Jeg tenker at på småbarnsavdeling så har vi, om ikke sånn veldig store opplegg om dagen, så har vi sånne små-opplegg hele tiden ut i fra hva ungene vil. Det handler om medvirkning. Er barna veldig urolig, så kan vi gå ut og løpe, er de veldig rolige kan vi ta en lengere samlingsstund. Det er barns medvirkning, og den kan vi ikke skrive på planer, for vi vet ikke hva de vil den dagen. Og det *er* mye læring i det.

Intervjuperson 2: Jeg som assistent i en barnehage og der var det en gutt som ikke klarte å finne på noe konstruktiv lek, det ble mye løping rundt på egen hånd. Og jeg var da veldig flink til å aktivisere han hele tiden for å ta han med på noe. Og sett sånn i ettertid og gjennom samtaler med daværende pedagogisk leder så bidro jo jeg kanskje til at han ikke klarte å kjede seg eller gå å drive for å klare å finne på noe konstruktivt selv. Så jeg tror at for hans del, sånn i ettertid, så hadde han hatt like godt av at jeg ikke hadde engasjert han så mye. Jeg lærte han vel kanskje ikke å leke, men jeg tok han hele tiden med på lek uten at han måtte finne ut av det selv, på en måte.

Intervjuperson 3: Jeg tenker det at det er litt spennende da, med voksenrollen i lek. For det er jo mange ganger at barna kommer og spør og ikke vi voksne kan være med på lek, så er den voksne kanskje litt sliten eller orker ikke. Men vi må jo. Det er det vi er her for. Vi er her for barna. Det må på en måte være at du er der hvor barna leker.

Vedlegg 2: Skriftlig samtykke

Jeg ønsker å benytte meg av lydopptak under intervjuet. Hensikten er å bedre kvaliteten på intervjuet og etterarbeidet. Lydopptaket vil kun være lagret på båndopptakeren frem til transkriberingen er fullført. Etter det vil opptaket slettes. Alle opplysninger anonymiserer i oppgaven.

Jeg ..... samtykker at studenten får benytte seg av lydopptak under intervjuet.

Dato

Signatur

.....

.....